

lokev, — navadni pepel ob vlažnogorkem vremenu čez travnike raztrošen, po katerem posebno rade deteljice rastejo, — krompirjevec (krompirjevo perje), — mavec (gips), — apno in pepel od premoga, ki posebno kislim senožetim dobro tekne: to vse je dobra gnojnina travnikom.

Najboljši gnoj med vsemi, ter najcenejši je pa mešani gnoj (kompost).

Kaj pa je mešani gnoj? — Beseda že pravi, kaj je, da je namreč zmes iz različnih zemeljnih, rastlinskih in živalskih stvari, kot so vsake vrste smeti, gnoj iz stranišč, kurjak, pepel, krompirjevec, poljski plevel, mah, blato iz jarkov, luž in lokev, apno, lapor, sipa, cestno blato, drevesno listje, kaka crkla mačka, crkel pes itd. — vse te reči skupaj zmešane in dobro obravnane dajo dober mešan gnoj.

Kako pa naj se naredi tako gnojišče?

Gospodar naj naredi iz imenovanih stvari kup na štiri vogle, 1 do 1½ metra visok, tako da med posamesne lege enega ali drugega imenovanih gnojev zvrstoma položi nekoliko slamnatega gnoja, in ta kup pridno z gnojnico poliva. Tako napravljeni kup pa se ne sme nikoli trdo vkupaj stlačiti, sicer gnojnica pri polivanju ne pride skozi in skozi, in ravno zato, da je kup zmerom rahel in pa zato, da se različne tvarine enakomerno skupaj mešajo in potem hitreje razpadajo in prstenijo, mora se kup čez poletje dvakrat ali trikrat premetati, to je, dva taka kupa se morata eden poleg drugega napraviti. Nihče naj se ne straši tega dela; ako danes en del kupa premeče, jutri zopet enega in tako naprej, potem je to delo kmalu opravljeno. Vsaj se tudi gore prestavijo s trdno voljo in pridnostjo!

Kdor celo leto nabira gradiva za tak gnojni kup — in pri vsaki kmetiji je takega gradiva kolikor toliko — naklada ga zmerom spomladi na kup tako, kakor smo rekli, poleti pa z gnojnico poliva in premetuje: imel bode zmerom dva kompostna kupa; starejši kup se potem po zimi zvozi na travnike, zloži na majhne kupe, in kedar pripusti vreme, razmeče po travniku in pa s pripravno brano (trnasto) enakomerno razdeli.

Če gospodar tako ravna, to more vsako leto en del svojih travnikov pognojiti in to z dobrim gnojem, katerega si je skoraj zastonj napravil.

Moč mešanega gnoja trpi več let, in ta njegova moč se kaže posebno v tem, da izgine mah in veliko drugega plevela s travnikov, začne dobra trava rasti in pri tleh posebno gosta in krepka.

Kdor je le enkrat poskusil tako napravljati mešani gnoj, gotovo se bode prepričal o neprecenljivi njegovi moči, in dokler bode kmetoval, imel bo zmerom po dva taka gnojna kupa, o katerih sme po pravici reči, da sta veliko bogastvo njegovo.

Kdor ima mešan gnoj, temu tudi ob suhih letinah ne bode lahko zmanjkalo klaje. Kdor pa je previden s klajo, more si več živine rediti pa jo tudi dobro krmiti.

Kdor pa svojo živino bolje krmi, ta tudi ob enem skrbi za to, da mu dobro rejena živina daje boljši gnoj, in to je potem polju gospodarjevemu na korist.

Gospodar, ki dobro obdeluje travnike, sme se za vzgled postaviti svojim sosedom po znanem pregovoru: „Eden največih dobrotnikov človeštva je tak gospodar, ki je naredil, da tam, kjer je poprej le ena trava rasla, rasteta zdaj dve.“

Vprašanja in odgovori.

Odgovor na vprašanje 90. Pomoček zoper goveje uši, naznanjen v zadnjih „Novicah“, namreč olje iz semena farških kopic, je po večletnih mojih skušnjah popolnoma zanesljiv. Če pa dobi govedo uši od konja, tedaj pa ne pomaga imenovano olje. J. R.

Vprašanje 92. Jaz imam letos jako veliko divjega kostanja, in če se prav spominam, slišal sem nekoč, da je divji kostanj dober za krmo. Predno pa poskusim krmiti, prosim Vas sveta. (G. O. v N. R.)

Odgovor: Divji kostanj je precejšnje redilne vrednosti, zato rabi najbolje za krmo. Ker je divji kostanj zelo voden in vsled tega rad plesnuje ter tako neraben postane za krmo, svetujemo Vam, da nekoliko posušite kostanj. Sušite ga lahko v sadni sušilnici ali pa v krušni peči. Za krmo ga morate zdrobiti. Ker ima v sebi preveč grenkobe, krmito z njim na dan le po malo. Ovca sme dobiti na dan po 1 kilogram, prasič po dva in molzna krava po 5 kilogramov. Najraje jede divji kostanj ovce in prasici.

Vprašanje 93. Na njivi moji raste mnogo praproti, vsi pripomočki niso do sedaj še nič pomagali, ampak še več ga je. Ali je moči na kak način odpraviti praprot z njive? (G. Š. v Pr.)

Odgovor: Za pokončevanje praproti je sedaj najprimernejši čas, ker ji korenine kaj rade pozebejo. Vzorjite njivo kolikor morete globoko in glejte, da pridejo praprutne korenine na vrh, koder zmrznejo. Spomladi posejte njivo prav gosto s kakšno krmsko rastlino na pr. z grašico ali z ovsom. Tiste rastline, ki niso pozeble, zaduše se pod gostim ovsom in grašico.

Vprašanje 94. Ali mora res štajarska detelja biti poprej enkrat pokošena, da je dobra za seme? Pri nas trdijo, da le detelja druge košnje daje seme. Prosim, sporočite, ali je res, ker se mi zdi čudno, da bi detelja, katera cvete, ne naredila semena. (G. S. v B.)

Odgovor: Ni res, da bi dajala semena le detelja druge košnje, ampak res je, da nareja seme le tista, ki cvete pozno. Ker pa detelja prve košnje prezgodaj cvete, torej ne naredi semena, posnemali so gospodarji s tega, da mora detelja biti enkrat pokošena, predno dela seme. Da pa zgodaj cvetoča detelja ne dela semena, vzrok je to, ker niso tisti žužki, zlasti čmrlji, kateri prenašajo cvetni prah za oplod deteljnega cvetja, še dovolj razviti v tem času, ampak šele pozneje t. j. ob času, kadar cvete detelja druge košnje.

Vprašanje 95. Imam vodnjak za kapnico, v katerem so se zaredile pijavke. Kaj mi je storiti, da jih odpravim? (A. D. v Z.)

Odgovor: Odkritosrčno rečeno, ne vemo Vam kaj pravega svetovati. Morda ima kateri naših g. čitateljev kaj skušnje o tem? Iskali smo po knjigah, katere govore o reji pijavk, in tam smo brali, da so najhujši sovražniki pijavk race. Svetujemo Vam torej, če je z ozirom na zgrajo vodnjaka mogoče, da denete race vanj, da polove in pojedjo pijavke. Omenjamo, da je raca, brž zadovoljna s prostorom, v katerem živi. Seveda bi morali nekrmljene race vsak dan po nekaj ur postaviti v vodnjak, ki pa mora vendar biti toliko svetel, da vidijo race loviti.

Vprašanje 96. S čim se odpravijo konjske uši? Pred dvema letoma so postali dobro rejeni konji pri dveh gospodarjih ušivi. Mnogo sta si prizadela, da bi odpravila uši, slednjič pomagal je ta le pomoček: Posušila sta na peči dobro oprane korenine od čemerike. Suhe korenine sta namakala toliko časa v kisli repnici (t. j. v vodi od kisle repe), da so se omehčale, potem sta jih pa kuhala prav dobro in dolgo v ravno taki repnici. S tako kuhano mlačno vodo obdrgnila sta s četjo (krtačo) vsa ušiva mesta na konju, posebno pa grivo, rep, noge in ušesi. Kdo ve kaj boljšega?

(J. R. župnik v V.)

Vprašanje 97. Pred včerajšnjim je gorelo pri nas na Korenitki. Skoraj popolnoma je uničenega več sto mernikov žita. Ostalo je ožgano, premočeno in ima silno neprijeten duh po požaru. Pravijo, da še za prasiče ne bo. Kaj vendar je početi s tem žitom? Ker odgovarjate na vsa vprašanja tako stvarno in temeljito, prosim Vas v imenu revežev pogorelcev, odgovorite uže v prihodnjem „Kmetovalcu“ na to vprašanje.

(L. L. župnik v Št. L. ob T.)

Odgovor: Kar je ožganega žita, tisto ni rabno za drugo nego za krmo. Ako je užgano žito suho, shranijo naj ga ter počasi pokrmijo. Pokrmiti morejo to žito ali zdrobljeno ali kuhano. Najbolje zdrobijo žito v mlinu; mlinarju naj pa naročijo, da je kar debelo zmelje. Če pa ima ožgano žito smrad po požaru, tedaj morajo odpraviti ta smrad. To najbolje store, ako žito dobro prezračijo, z žitočistnim strojem (pajtelnom) prevetrajo in v krušni peči posuše.

Premočeno žito, ki ni ožgano, a ima smrad po požaru, rabno je še vedno za moko, ako mu odpravijo neprijeten duh. Na vsak način morajo najprvo žito posušiti, da ne dobi duha po zaduhlem. To morejo najhitreje zvršiti, ako nasujejo žita preko dlan na debelo v krušno peč, ki naj pa bode uže precej shlajena t. j. da ima preko 40—45° C. toplote. V peči naj žito pridno mešajo. Ko vzamejo žito iz peči, naj ga pa dobro prevetrajo. Ako žito nato še ni zgubilo smradu, priporočam ga zmešati z ogljeno moko; tako pomešano žito naj stoji en dan ali kaj pri miru. Ogljeno moko dobijo, če kovaško oglje prav drobno stolčejo.

Predno dado tako žito v mlin, morajo ga seveda sprati. Ako zmočeno žito dobi duh po zaduhlem, od-

vzamejo mu lahko ta duh tudi z ogljem. Nikar naj pa ne rabijo oglja od požara, ker to ni rabno, premalo je kuhano ter ima samo na sebi neprijeten duh. Kadar delajo kruh iz te moke, naj nekaj ur poprej na kakem suhem mestu razgrnejo moko, da se prezračí in posuši. Za ugnetaanje naj ne rabijo preveč vode, zlasti pa ne vroče. Vzamejo naj, če jo imajo, nekaj zdrave moke in nekoliko več kvasu in soli nego navadno. Dobro bode primešati nekaj kumina (kimelna). Hlebce naj naredo majhne, da se kruh bolj zapeče, in pečejo naj počasi in ne brž v veliki vročini. Kruha od izprijene moke naj ne jedo svežega, ampak če mogoče šele tretji dan.

Gospodarske novice.

* † Ernest Faber. 14. t. m. umrl je v Ljubljani g. Ernest Faber, viši gozdarski nastojnik (mojster) v pokoji. Gospod Faber je bil deželni poslanec za Kočevski okraj ter se je mnogo zanimal za gospodarske reči. Kmetijske družbe ud je bil od l. 1860. in mnogo let tudi načelnik podružnice Kočevske. Letošnje leto šel je kot viši gozdarski nastojnik kneza Auersperga v pokoj, a na letovišču v Begunjah na Gorenjskem zadela ga je bolezen, za katero je tudi moral umreti. Rajnik ni bil sicer prijazen naši narodnosti, a deloval je kot poštenjak vedno v prospeh gospodarskega razvoja. Naj počiva v miru!

* Javni izpit na deželni vinarski sadjarski in kmetijski šoli v Grmu bil je 29. oktobra.

* Ukviške plemenske ovne delila bode c. kr. kmetijska družba tudi letos brezplačno kranjskim ovčarjem. Prošnje je vložiti do 20. novembra pri glavnem odboru družbe v Ljubljani.

* Premovanje goveje živine na Bohinjski Bistrici. Prvo premovanje goveje živine na Bohinjski Bistrici vršilo se je 18. okt. ob prav ugodnih razmerah. Bohinjci pripeljali so mnogo lepe živine, in presodna komisija pripustila je k tekmovanju 12 bikov, 42 telic in 43 krav. Goved je bila sicer majhne, a primerno lepe postave ter vsa bolj ali manj čistega beljanskega plemena. V Bohinju je videti, koliko kmetijska družba lahko naredi tudi s skromnimi pripomočki, ako jo gospodarji sami podpirajo pri njenem delovanju.

Pri premovanju, katero se je vršilo ob najlepšem vremenu, bili so od c. kr. kmetijske družbe navzočni gg. deželni glavar in predsednik Gustav grof Thurn, podpredsednik Jos. Fr. Seunig, tajnik Gustav Pirc, predsednik Radovljiške podružnice gospod Legat i. dr. Člani presodne komisije bili so: gosp. Jos. Fr. Seunig kot zastopnik c. kr. kmetijske družbe, gosp. Ivan Wagner, c. kr. deželni živinski zdravnik, kot zastopnik c. kr. vlade, in gg. Ivan Sodja, Ivan Mencinger in Matevž Rožič, gospodarji iz Bohinja, kot zastopniki bohinjske kmetijske podružnice. Po premovanju bil je pri gospodu župniku in podružničnem načelniku Janezu Mesarju obed, katerega se so udeležili vsi tuji gostje,